

BRUEL

Roser Reixach

«Sense maquillatges, megafonies, efectes, fums i d'altres faramalles». Així defineix Panxito la música de Bruel (Anaís Falcó i Xavi Rota) en el disc *Ball a dos*, una gravació que van presentar a la 13ena edició de la Fira Mediterrània, celebrada a Manresa el passat mes de novembre. La formació, nascuda a finals del 2006, té com a base el violí tradicional i la cançó catalana, i amb el seu primer treball discogràfic, *Pomell de tonades, cançons i follies recollides a peu de marge* (2008), van estar seleccionats per als *Circuitos Injuve* en la modalitat de reserva i també van ser semifinalistes del *Concurs de maquetes «Sons de la Mediterrània 2009»*. Per a promocionar aquest nou disc van muntar un estand a la llotja professional de la Fira, lloc on ens vam trobar per a compartir una estona i parlar de la seva encara curta però intensa trajectòria i sobre els seus projectes més immediats.

Què en penseu de la Fira de Manresa per a promocionar grups com el vostre i dels circuits de festivals o trobades?

Creiem que llocs com la Fira no reflecteixen la realitat. Nosaltres no n'hem sigut mai uns enamorats. És important que hi hagi certàmens d'aquests, no podem deixar-ho de banda i dir que no ens interessin. Malgrat tot, hi hem de voler ser perquè, si hi has anat, representa currículum. Del Tradicionàrius sí que creiem en moltes coses que s'hi fan, i també d'altres cicles com Solc, Ballabisaura, QRambla, o la plaça del Rei. Hi vas perquè confies en l'organització, en la coherència que poden tenir, en el programa que fan.

La Fira és un lloc on pots descobrir productes d'exportació que no pots trobar en el mercat local. Està bé en aquest aspecte. Hi

venen regidors de pobles i ciutats que volen llogar grups per a les seves festes i confien en el què hi ha.

S'ha de tenir en compte que en esdeveniments com aquests hi ha molt diner públic invertit i hauríem de ser-hi tots representats. No veiem que això passi, i menys dins del que hauria de ser l'àmbit considerat més tradicional. Tot i que la fira ja es defineix com a mostra de músiques d'arrel, no estem d'acord amb la selecció que es fa a vegades.

Aquí el mercat està guanyant per davant del que significa la paraula. És una etiqueta que s'utilitza i es pot fer bé o malament, i quan s'utilitza només per a la comercialització inventada no funciona. No ens agrada fer ús de les etiquetes, però en aquest món ho tenim tot classificat, i ja que ens n'hem de servir, que es faci amb criteri. Aquí es va fent, no està gens clara la diferència entre música folk,

tradicional, popular, d'arrel... Ho veiem molt important definir-ho, asseure's en una taula d'experts i parlar-ne... Una gralla que fa música rock és rock, no tradicional... No ha de fer cap por dir-ho.

Tots dos, sí que proveníeu de l'àmbit tradicional i teníeu ja experiència en altres formacions. Què us va motivar a crear Bruel?

XAVI: Tant ella com jo participàvem en altres projectes de música tradicional però no trobàvem el que ens interessava, buscàvem alguna cosa més simple, més directa, més arrelada a la terra..., potser sense tanta parafernàlia.

Jo havia fet molt cant coral, per exemple a la capella de música de la Seu de Manresa. En aquells moments formava part d'Amanida Folk des de feia vuit anys i de Sants & Fot des de feia tres o quatre. L'estiu del 2008 vaig gravar un CD amb Sants & fot, un amb Amanida i un altre amb Bruel, i aquell mateix any ja vaig deixar Amanida.

ANAÍS: Ens vam conèixer a la plaça del Rei. Quan s'acabava el ball, el públic demanava temes amb el violí, i d'aquesta manera vaig anar practicant. Va arribar un moment en què em vaig plantejar fer alguna cosa més. Vaig trucar al Xavi i vam començar a treballar peces cantades relacionades amb el ball, i

així, assajant, vam decidir que hi posàvem un nom i que faríem concerts. La base ja era –i s'ha anat consolidant– el violí tradicional i la cançó catalana, tot i que sempre per interès, perquè ens agrada molt i perquè ens hi trobem a un pas, hem treballat molt el repertori occità.

Jo en aquells moments estava a La Mata Negra, tenia ganes de participar en projectes diferents i, a més, portava un bagatge de molts anys de practicar música clàssica tocant en orquestres, quartets..., però ho volia anar deixant.

Considerem que és bàsica una formació «reglada» per ser un bon intèrpret de música tradicional? Vosaltres, quina formació musical teniu?

XAVI: Amb l'ensenyament reglat jo diria que no n'hi ha prou. Quan aprens més és actuant, participant en trobades o anant a classes, encara que no vol dir que siguin reconegudes oficialment. A més, a l'ensenyament reglat s'acostuma a simplificar i es té tendència a portar-ho cap al camp de la clàssica.

A casa meua sempre s'havia viscut la música. El meu pare era el cantant de l'orquestra Rosaleda i de la Principal d'Igualada. Vaig estudiar solfeig, cant coral i harmonia moderna, però d'instrument no havia fet mai res. Vaig aprendre la

guitarra de manera autodidacta. De fet, molts em demanen què estic fent quan la toco. El tema de la polifonia tradicional sempre m'ha agradat i m'he apuntat a molts tallers.

ANAÍS: El context ha canviat molt. Per aprendre va bé que hi hagi molt suport en cursets, perquè la formació, la persona se la fa ella mateixa si li interessa. L'ensenyament reglat hi ha de ser, però no serà millor per haver-lo seguit. S'ha de tenir una actitud oberta per aprendre dels altres, per tenir un criteri a seguir. Per fer música tradicional és important saber no tant què fas sinó perquè ho fas. Els mitjans de comunicació, però, no ens ajuden gens a tenir aquesta actitud crítica.

Jo vaig fer estudis de grau mitjà amb viola, encara que gran part de la meua formació habitual ha sigut anar buscant cursos aquí i allà. He anat a Occitània i a Escòcia, on vaig aprendre molt sobre com plantejar-me el violí tradicional... I a nivell universitari estic cursant etnomusicologia a l'ESMUC.

Havia tocat el flabiol una mica, però aviat em vaig agafar al violí tradicional encara que havia començat aquesta faceta amb la viola. Tenia ja molta pràctica i el procés de passar al violí va ser molt ràpid i fàcil. I hi vaig veure com dos mons: el conservatori el relacionava amb la viola i el violí, amb l'àmbit tradicional.

Abans de començar amb Bruel segurament ja us havíeu fixat en uns referents que us van encaminar cap a la vostra proposta...

Pel tema de repertori coincidim amb els grups que ens agraden perquè tenen una coherència en la seva manera de fer, han fet recerca... Com aquests, la majoria de coses que presentem, les hem buscat gairebé a la font directa de la persona que ho canta. En aquest sentit, tenim com a referents Primera Nota, Sa Cobla i, abans, Clau de Lluna, els Ministrils del Rosselló, grups occitans com Ad'Arro, Xavier Vidal, Gasconha Plus o Joan Francés Tisnèr. El que els ca-

racteritza és la simplicitat, no en el sentit de fàcil, sinó la coherència amb un mateix i amb la terra, no buscar gaires artificis.

En el disc que acabem de treure al mercat hi ha dues presentacions, una del Panxito i l'altra de l'Ives Gras, perquè tant un com l'altre sempre ens han demostrat que estan al nostre costat, ens han donat orientacions i ens han marcat. Els tenim com a referents totalment i podríem dir que hi mantenim una relació de fadrí-fillol.

Per afinitat, actualment tenim molt bona relació amb La Criatura Verda, els Ministrils del Rosselló o Mirablè i, per pertànyer a una generació propera, 21 Boutons i Trilla. També ens agrada molt la visió del grup illenc Es Revetlers.

Per què el nom de Bruel, quin significat li doneu?

Bruel és l'ocell més petit de Catalunya i un dels més petits d'Europa, però això ho vam saber després d'haver triat el nom. És una paraula que s'utilitza molt en poesia en català antic, i que ve a designar una remor, un so que se sent de lluny. A l'Empordà parlen del bruels del mar i de la tramuntana i a Banyoles, del bruels d'uns bous dins el llac.

La idea d'escollir aquesta paraula va ser perquè volem tornar a reviure un repertori i una manera de fer. Seria com un crit de resistència, de voler recuperar aquesta música que tenim a casa nostra amb tant de potencial.

El vostre repertori es basa en peces antigues fins ara poc conegudes. D'on el traieu i com l'adapteu a la formació?

Per una banda comptem amb manuscrits i per l'altra amb fonts orals. Hem recollit cançons dels segles XVIII i XIX de la Biblioteca de Catalunya per a violí i cornamusa. Són manuscrits que havien treballat en Carles Mas i en Francesc Tomàs i hem seleccionat algunes coses que potser ells no van triar. També utilitzem l'Obra del Cançoner Popular, els treballs de l'Amades, el cançoner del Càlic..., i en alguns casos tots aquests temes

els hem adaptat al ball. Quant a les fonts orals, utilitzem les que hem trobat a la Fonoteca, o altres que hem recollit nosaltres mateixos fent treball de camp informal a Olesa de Montserrat. També ens interessa molt Pau Bertran i Bros, un folklorista força oblidat que va fer una interessant recopilació musical. A més, anant a tocar a llocs la gent et canta i ho vas incorporant. I és que quan tens aquest interès dus la gravadora sempre a la butxaca i tens les orelles ben posades.

Les composicions pròpies són ben bé una anècdota, perquè ens agrada molt el que trobem ja fet. Compondre seria la part més *folqui* del grup, tot i que hem escrit alguna composició d'aquestes amb què un de seguida s'enganxa a ballar.

Només som dos per fer ball i per adaptar un motiu musical que ens agrada ens cal fer arranjaments per allargar-ho un mínim. El tema ha de tenir un ritme, un aire..., encara que sempre mirem de ser molt respectuosos amb com ho hem après, sense oblidar, però, que estem fent una proposta actual. No volem una cosa estàtica com una peça de museu. Volem que comuniqui amb la gent però amb el màxim respecte i rigor.

A part, com heu dit, des del primer moment incorporeu temes occitans. D'on us ve aquesta afeció?

XAVI: Ens ve culturalment per proximitat: jo hi havia anat molt, a ballar, a fer tallers, a cantar... Ho veig molt proper a la Catalunya Vella. Grups com Es Corbilhuers de Lés i els altres que hem anomenat ho tenen molt clar, fan un treball molt sincer i no s'avergonyeixen de tocar sols amb un violí, un acordió diatònic... per fer ball. A part que hi ha molts joves que els segueixen i és un exemple a tenir en compte.

ANAÍS: Per a mi és un emmirallament amb el violí perquè aquí s'havia perdut molt aquesta tradició.

Aquesta combinació violí i guitarra en l'àmbit de la música tradicional no és massa usual...

A altres països com França o Escòcia sí que hi ha aquesta combinació de guitarra i violí. Actualment aquí no, però era habitual als segles XVIII i XIX. En aquells temps el que alegrava les donzelles eren les guitarres i els violins. Nosaltres hem localitzat grups de violins i guitarres a la Catalunya Vella.

Des del començament ens hem definit com un grup de violí tradicional i cançó catalana amb una violinista i un cantador, i la guitarra és un instrument rítmic que va molt bé per acompanyar la veu. Anselm Clavé acompanyava els cors amb aquest instrument. A part, en moments concrets també fem servir el pandero quadrat i la canya esquerdada.

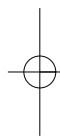
La formació de duet, compleix les vostres expectatives com a grup o us limita en determinats aspectes?

Alguna vegada hem comentat la possibilitat d'ampliar el grup, però no: Bruel ha de seguir sent el què és. Va ser una aposta que vam fer, un repte, el poder fer ball amb només dos instruments i la veu. Quan vam començar, la gent ens comentava que en sentir-nos semblava que hi hagués més gent tocant. El fet d'anar molt acompanyats facilita aquesta unió, aquesta visió tan positiva des de fora.

Sovint abans de les actuacions ofereu tallers per als balladors, ho considereu necessari? Us identifiqueu més com a grup de concert o de ball?

Sempre hem pensat en la dualitat de Bruel: dos músics, dos instruments, cançó/violí, ball/concert, Catalunya/Occitània, Anaís/Xavi. El repertori està treballat de tal manera que podem fer tant concert com ball.

A vegades, abans de començar l'actuació preparem els balladors, i això és interessant perquè encara hi ha gent que desconeix com es ballen alguns gèneres. I molts que es pensen que sí, i tampoc, perquè un comença a ballar i creu que el primer any ja ho sap tot, i al segon any més, i al tercer, quan s'adona que no

sap res, és quan comença a aprendre. És molt necessari que els formadors s'hagin documentat i sàpiguen què estan fent, que hagin conegut diferents maneres d'ensenyar i que hagin vist una mica de món, i això moltes vegades no passa.

On us sentiu més còmodes, en grans escenaris o en espais reduïts?

mes de ball i de concert, i si els escoltem, ens adonem que hem anat seguint una mateixa línia, encara que es nota que hem anat consolidant els arranjaments. El darrer disc, però, se centra en el ball de casa nostra, sense temes occitans. Volíem fer un treball per mostrar que només amb temes catalans es pot anar a tot arreu.

XAVI: Fa dos anys vaig organitzar les Jornades de cançó al Centre Artesà Tradicionàrius (CAT) i ara també és el segon any que portem la Taverna, un cicle que es fa dijous a la nit al bar del CAT. Participem en algun aspecte en l'organització del Ball de Llèmena i en la Violinada.

Hem creat també una associació a Olesa de Montserrat,

Per comoditat, simplement en un lloc on la gent sàpiga ballar. És ideal un espai petit, amb amics i sense sonoritzar, però també ens agrada molt participar en aplecs.

A vegades es pensa que un grup de dues persones no pot tocar en determinats llocs i això no és cert, perquè nosaltres hem actuat a espais grans i ens ha funcionat molt bé.

El vostre directe, sona com el disc?

Diríem que el directe és molt millor. Com diu el Panxito en la presentació, nosaltres som agosarats i si aconseguim transmetre en el disc una mica del què som ja val, amb la diferència que el directe és més viu.

Quan ensenyem el disc expliquem que és una mostra del que podem fer. A la primera maqueta que vam editar ja combinàvem te-

Quina ha estat la resposta del públic a la vostra proposta musical?

El primer any vam fer molts concerts. La gent va confiar de seguida en nosaltres, vam agafar embranzida molt ràpid. Els balladors ens han apreciat molt, i els músics balladors també. Ara hi ha nuclis que s'estan movent molt com, per exemple, l'Acordionada, la Violinada, on s'està creant un embolcall de gent que ens coneix i segueix i que aposta per una línia que trobem molt interessant.

Des que vàreu començar heu tingut una trajectòria imparable amb actuacions arreu i amb col·laboracions en festivals i jornades. Com se us presenta el nou any quant a projectes?

De moment, anirem impulsant el nou disc que acabem de presentar i, a part, tenim altres projectes des de la nostra faceta d'investigadors.

l'Arrel Acció Cultural, on amb altra gent treballem en projectes de cultura popular, història i patrimoni.

Actualment tenim una beca de recerca concedida per l'Institut Ramon Muntaner per investigar sobre el cançoner de Pau Bertran i Bros. Això ho fem conjuntament amb l'Associació Cultural del Montserrat, i amb Bruel volem donar a conèixer aquests temes, tal com ja havíem començat a fer amb Amanida Folk.

ANAÍS: Jo continuo amb Trilla, el grup que compartim amb l'Àngel Laguna i el Gerard Díaz, i a més participo en el projecte de Violina Folk, que és una producció dins Les Violines, una cosa puntual. A més, pel Tradicionàrius d'aquest hivern he organitzat un cap de setmana monogràfic sobre el violí tradicional. De feina, no ens en falta.

